В. Стефаника, О. Довженка, М. Стельмаха та ін.

Методологічна коректність книжки увиразнюється вміщеними в ній зразками інтерпретації художніх творів, багатим ілюструванням цитатами, наявністю короткого термінологічного словника, добіркою тестових завдань для діагностування літературних здібностей.

Галина Левченко

Отримано 20.10.2009 р.

м. Київ ■

З ПОЗИЦІЙ РЕЦЕПТИВНОЇ ПОЕТИКИ

Наукові записки. Проблеми рецептивної поетики: Зб. літературознавчих статей. – Вип. 84. – Серія: Філологічні науки. – Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2009. – 184 с.

Збірник наукових праць "Проблеми рецептивної поетики" присвячений дослідженню творів української класичної та сучасної літератури крізь призму психології художнього сприймання й містить доповіді, виголошені аспірантами кафедри української літератури Кіровоградського педагогічного університету ім. В. Винниченка під час методологічного семінару.

Виявлення прийомів творення тексту, їх функціональної природи, моделювання процесів впливу художнього твору на читача – це основа рецептивної поетики, яка на сьогодні активно набуває обрисів методологічного напряму.

Методи та принципи рецептивної поетики стали своєрідним "робочим інструментом" для молодих науковців, що допоміг дослідити твори П. Тичини, Л. Костенко, М. Коцюбинського, Т. Шевченка та ін. Системний підхід, використаний авторами, якнайкраще продемонстрував ефективність у вивченні поетики тексту.

Книжка відкривається статтею керівника семінару – доктора філологічних наук, професора Григорія Клочека – "Рецептивна естетика і рецептивна поетика: потреби і можливості діалогу". Дослідник удається до обґрунтування методологічних напрямів "рецептивна естетика" й "рецептивна поетика", виокремлює поняття, спільні для їх діалогу, акцентує на системному підході як методологічній базі рецептивної поетики. У розвідці "Поетика "Енгармонійного" Павла Тичини (Аналіз із позицій психології сприймання)" цього ж автора аналізуються основні принципи поетики пейзажу, що зумовлюють *ефект оберненої воронки* як важливий критерій художності на прикладі мініатюр П. Тичини "Дощ", "Сонце", "Туман".

Досі актуальною в літературознавстві залишається проблема синтезу мистецтв. Синтез словесного та малярського мистецтв багато в чому визначає художній геній Т. Шевченка. Заслуговує на увагу стаття Л. Генералюк "До проблеми комплексної рецепції творчості митця-універсаліста: образ-концепт". Дослідниця висвітлює роль співдії правопівкульного та лівопівкульного мислення для вивчення рецептивного ефекту, функціональності та візуальних репрезентацій, на прикладі шевченківських образів-концептів демонструє їх потенціал у творенні національного менталітету. М. Тарасова у статті "Картини-символи у поезіях Т. Шевченка (До питання про мистецтво живописання словом у творах поета)", оперуючи термінами "візія" та "візуалізація", акцентує на вивченні шевченківських поетичних картин-символів мати і дитина – "Українська мадонна", очищувальна сила вогню, хата-пустка.

О. Дроботун у статті "Рецепція кольору в творах М. Коцюбинського (на прикладі новели "На камені")", застосовуючи психосемантичний аналіз кольору, не лише виявляє його функціональне

навантаження, а й пропонує власний алгоритм дослідження, який може стати певним шаблоном у студіях колористики окремих творів різних письменників.

Рецептивний характер пейзажних картин, роль художньої предметності розкриває О. Манойлова у статті "Семіотика пейзажу в поетичному світі Ліни Костенко". Методи психології сприймання в цьому випадку також доцільні й навіть необхідні.

До натурфілософії топосу степу на прикладі творчості І. Нечуя-Левицького, М. Гоголя, З. Тулуб та ін. звертається І. Ткаченко у статті "Рецептивна стратегія поетики топосу степу в українській літературі (на матеріалі історичної романістики)". Дослідниця слушно аргументує думку про те, що зазначений топос – узагальнений образ бачення степу у світоглядній системі українського народу; це провокує на виявлення інших образів, мотивів, притаманних українській національній свідомості.

Синтез слова і музики стає об'єктом аналізу статті М. Фоки "Оперування музичною термінологією як шлях до омузичнення літературного тексту (на матеріалі поетичної творчості Павла Тичини)". Авторка висновує, що використання фахової лексики митцем музикалізує тексти, потребує проведення музичних аналогій.

Поетика текстів у дослідницьких студіях, опублікованих у збірнику, розкривається крізь призму психології сприйняття, що становить неодмінний засіб осягнення поетики творів. Кожен з авторів здійснив спробу аналізу "коду художності" з позиції її впливу на реципієнта, а отже, зробив певний внесок до розгадки таїни поетики художньої літератури в цілому. Застосування методів та прийомів рецептивної поетики у процесі аналізу творів засвідчило ефективність використання цього методологічного концепту для виявлення смислогенерувальних компонентів художньої тканини текстів.

Оцінюючи рецензований збірник праць у цілому, необхідно зазначити, що він містить змістовні новаторські статті, які, безумовно, мають важливе значення для сучасної літературознавчої думки. Книжка буде надзвичайно корисною широкому загалу фахівців із питань літературознавства.

Хотілося б сподіватися, що дослідники й надалі проводитимуть подібні методологічні семінари, конференції і пропонуватимуть читачам цікаві та корисні видання з актуальної тематики – психології художнього сприймання.

Наталія Сквіра

Отримано 09.11.09

м. Київ ■

АВТОРСЬКИЙ ПРОЕКТ ПЕРЕЧИТУВАННЯ КЛАСИКІВ

Лідія Голомб. Із спостережень над українською поезією XIX – XX століть: Збірник статей. – Ужгород: Гражда, 2005. – 380 с. (I)
Лідія Голомб. Новаторські тенденції в українській літературі кінця XIX – перших десятиліть XX ст. – Ужгород: Гражда, 2008. – 296 с. (II)

Видані з трирічним інтервалом збірники персоналізованих досліджень літературного процесу в осмисленні Лідії Голомб хронологічно охоплюють період у півстоліття – від 1890-х років до 1940-х і в проблемно-тематичному сенсі творять концептуальну цілість. Географічно в синтетичних розвідках для аналізу обрано фактично всі канонізовані імена класиків національної літератури від Б. Грінченка й до В. Гренджі-Донського, за винятком, хіба, В. Винниченка та письменників із довоєнної української радянської літератури. Добрий приклад соборності наукових зацікавлень показує дослідниця, адже не часто літературознавці порадянських часів оглядають літературну мапу України